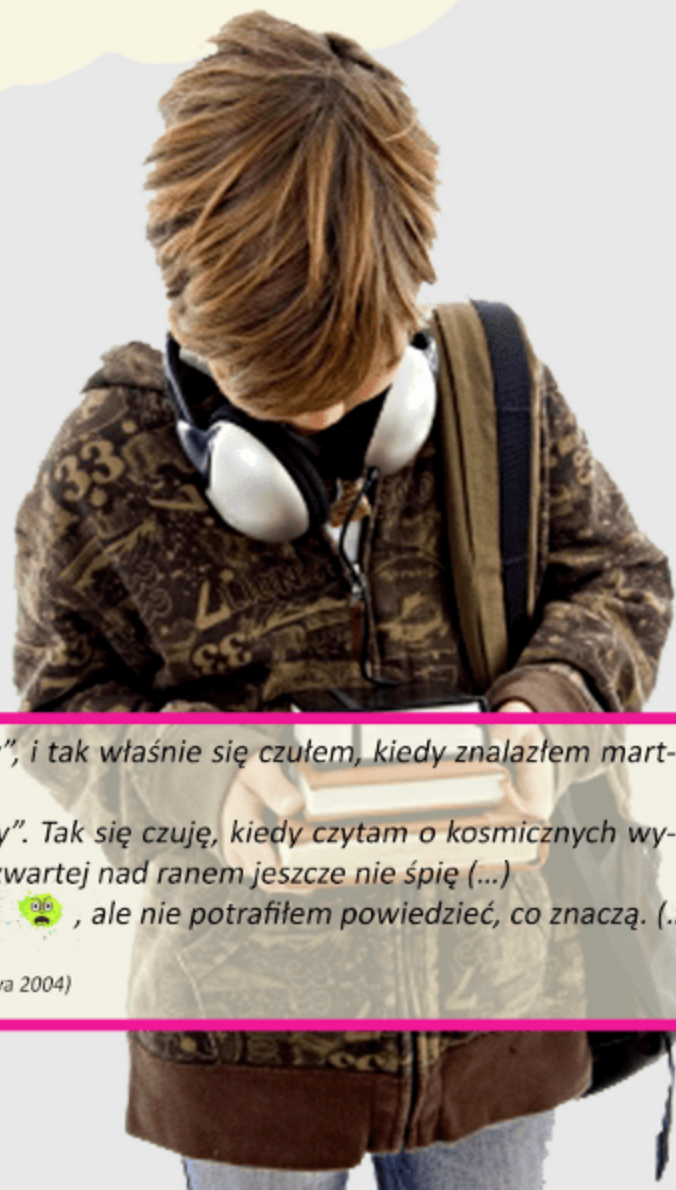

ZA. CO O NIM WIESZ ?

🧐 Wiedziałem, że ten obrazek oznacza „smutny”, i tak właśnie się czułem, kiedy znalazłem martwego psa.

😊 i wiedziałem, że ten obrazek oznacza „wesoły”. Tak się czuję, kiedy czytam o kosmicznych wyprawach statku Apollo albo kiedy o trzeciej czy czwartej nad ranem jeszcze nie śpię (...)

A potem narysowała jeszcze inne obrazki: 🧐 , ale nie potrafiłem powiedzieć, co znaczą. (...)

(Mark Haddon. Dziwny przypadek psa nocną porą. Świat Książki, Warszawa 2004)

ZA - ZESPÓŁ ASPERGERA - czym jest

Zespół Aspergera jest zaliczany do grupy całościowych zaburzeń rozwojowych i posiada własne kryteria diagnostyczne. Podejrzewa się, że występuje częściej niż zaburzenie autystyczne i wiele dzieci, które nie mogły wcześniej otrzymać, właściwej diagnozy, spełnia kryteria charakterystyczne dla tego właśnie zespołu.

Główne cechy zespołu Aspergera:

- brak empatii,
- naiwne, niewłaściwe interakcje,
- pedantyczna, rytualistyczna mowa,
- bardzo słaba umiejętność komunikacji niewerbalnej,
- nadmierne koncentrowanie się na określonych tematach,
- słaba koordynacja ruchów.

Zespół Aspergera jest najłagodniejszą formą całościowych zaburzeń rozwoju. Choroba ta diagnozowana jest coraz częściej, a wiele dzieci z zespołem Aspergera jest uczniami ogólnodostępnych szkół.

SENSORYZMY

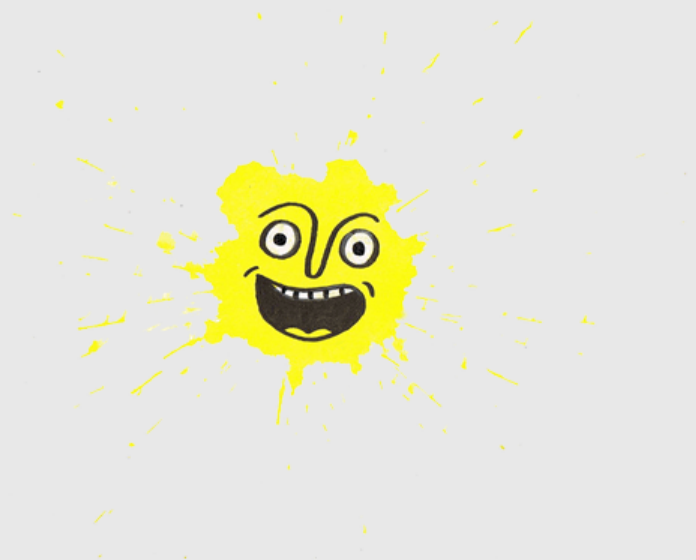
Cechą charakterystyczną dla zespołu Aspergera jest częstość występowania tzw. sensoryzmów.

Sensoryzmami określa się nietypowe reakcje na bodźce zmysłowe. Reakcje te mogą być zbyt silne lub zbyt słabe.

Osoba z zespołem Aspergera może też sama dostarczać sobie różnorodnych wrażeń sensorycznych. To, co może ona odczuwać, to silny niedosyt określonych doznań, lub silny dyskomfort wynikający z ich odbierania. Stąd mogą pojawiać się zachowania unikające (np. zatykanie uszu, rozdrażnienie i wycofanie w odpowiedzi na kontakt dotykowy) bądź autostymulacje (np. ściskanie swoich rąk, drapanie skóry, patrzenie w nietypowy sposób).

Nieprawidłowe reakcje na bodźce zmysłowe, określane jako nadwrażliwość, bądź podwrażliwość sensoryczna, mogą mieć silny wpływ na funkcjonowanie społeczne, emocjonalne i poznawcze osób zespołem Aspergera.

Czasami świadomość tego, że nie wszyscy odbierają świat w taki sam sposób, może dać nam potrzebną wyrozumiałość.

JAKIE PROBLEMY MAJĄ OSOBY Z ZA

- trudności językowe i komunikacyjne
- zaburzenia percepcyjno - motoryczne
- wykonywanie czynności rutynowych oraz specyficzne zainteresowania
- problemy z koncentracją
- zaburzenia integracji sensorycznej
- problemy w zakresie rozwoju czynności poznawczych:
  - zaburzenia w zakresie teorii umysłu
  - zaburzenia w zakresie centralnej koherencji
- zaburzenia funkcji wykonawczych

ZACHOWANIA NIEPOŻĄDANE

Analizując poszczególne niepożądane zachowania dzieci z zespołem Aspergera należy zastanowić się:

- ⇒ w jaki sposób dane zachowanie zostało wyuczone,
- ⇒ co jest dla dziecka wzmocnieniem w danej sytuacji.

Funkcje zachowań niepożądanych:

- Uwaga; skupienie na sobie uwagi grupy albo jednej osoby (fizyczna, wokalna, wizualna)
- Przedmioty i zajęcia (otrzymanie ulubionego przedmiotu czy wykonanie atrakcyjnej dla dziecka czynności)
- Unikanie lub ucieczka
- Wzmocnienie automatyczne (dziecko odczuwa przyjemność, a wzmocnienia płyną z wnętrza ciała;
  - są to różnego rodzaju stereotypie, np. obserwowanie przedmiotów, wydawanie dźwięków, kołysanie się, dotykanie przedmiotów, itp.
  - zachowania autoagresywne i agresywne, gdzie ból jest bodźcem automatycznie wzmacniającym niepożądane zachowania)

Zachowania wzmacniane automatycznie są najtrudniejsze do wyeliminowania. Nikt nie może wycofać nagród, gdyż płyną one z wnętrza ciała i mogą być dla dziecka bardziej atrakcyjne niż inne nagrody.

- Zachowania o więcej niż jednej funkcji

Jedno zachowanie może pełnić różne funkcje w różnych sytuacjach lub mieć kilka funkcji w jednej sytuacji.

Prawidłowe reakcje i zachowania zawsze powinny być nagradzane i chwalone.

CO JEST WAŻNE W PRACY Z UCZNIEM ZE SPEKTRUM AUTYZMU

Autystyczne spektrum (ASD) obejmuje osoby od nisko funkcjonujących osób z autyzmem i głębokim stopniem zaburzeń do wysoko funkcjonujących osób z autyzmem i zespołem Aspergera i niskim stopniu zaburzeń.

UCZNIOWI NALEŻY ZAPEWNIĆ:

⇒ stałość i przewidywalność

- sporządzenie planów dnia w szkole, planu konkretnej lekcji czy zajęć,
- pomoc w orientacji w przestrzeni szkolnej,
- uprzedzanie o zmianach np. o zastępstwie,
- określanie czasu trwania aktywności np. poprzez określenie ilości zadań,
- przygotowanie dodatkowych zadań lub innego zajęcia w sytuacji, gdy uczeń skończy pracę wcześniej niż jego koledzy z klasy;

⇒ komfort sensoryczny

- odpowiednie miejsce w klasie,
- wydzielenie miejsca, w którym uczeń z mógłby się zrelaksować i wyciszyć;

⇒ wizualny kanał przekazu informacji

- plany w postaci wizualnej zrozumiałej dla danego dziecka,
- przygotowywanie zdjęć, diagramów, wykresów, tabel, doświadczeń, które by jak najlepiej ilustrowały i porządkowały informacje zawarte w tekście podręcznikowym,
- wspieranie poleceń ustnych przedstawieniem ich w sposób wizualny/wzrokowy;

⇒ kontrolowany sposób mówienia

- zwracanie uwagi, czy polecenie skierowane do całej klasy zostało odebrane przez ucznia,
- przekazywanie najistotniejszych informacji,
- robienie przerw między zdaniem, tak by dziecko miało czas na przetworzenie informacji,
- unikanie sarkazmu i aluzji, wyjaśnianie metafor,

- formułowanie poleceń wprost,
- zadawanie pytań „zamkniętych” i z podanymi możliwościami do wyboru,
- uważanie na głośność mówienia;

⇒ wspieranie w samodzielnej pracy

- przedstawienie zadania w sposób jak najbardziej jasny dla dziecka,
- czasem zmniejszenie trudności zadania lub jego skrócenie,
- można również przedstawić dziecku lub zrobić razem z nim plan wykonania zadania,
- jasne określenie końca zadania;

⇒ wzmocnianie motywacji w procesie uczenia się i poczucia własnej wartości:

- wykorzystywanie zainteresowań dziecka i ulubionych form pracy w uczeniu go nowych umiejętności,
- opracowanie systemu nagród,
- stwarzanie sytuacji, w których dziecko miałoby poczucie sukcesu,
- wykorzystanie specjalnych umiejętności dziecka i zainteresowań do podniesienia jego statusu w klasie,
- pozwolenie uczniowi na stosowanie własnych metod do rozwiązywania zadań;

⇒ wspieranie ucznia w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji z rówieśnikami

Istotna jest współpraca z rodzicami dziecka i ze specjalistami mającymi zajęcia rewalidacyjne z dzieckiem w szkole oraz specjalistycznymi placówkami, w których ma prowadzoną terapię:

- generalizacja wiedzy i umiejętności ćwiczonych podczas zajęć terapeutycznych,
- stosowanie na lekcjach i przerwach alternatywnych sposobów komunikowania się.

(Źródło: synapsis.org.pl)

PRACA ASYSTENTA

Wsparcie asystenta powinno mieć na celu uniezależnienie dziecka z zespołem Aspergera i nauczenie go strategii radzenia sobie poprzez:

- ⇒ pomoc w organizacji dnia
- ⇒ pomoc w organizowaniu rzeczy
- ⇒ stymulowanie do podejmowania kontaktów społecznych
- ⇒ pracę nad motywacją - wykorzystywanie specjalnych zainteresowań
- ⇒ wyjaśnianie złożoności interakcji społecznych
- ⇒ sugerowanie konkretnych zachowań w danej sytuacji
- ⇒ stymulowanie do podejmowania aktywności fizycznej
- ⇒ wskazywanie sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach (społecznych i sensorycznych)

MOTYWACJA

Osoby z zespołem Aspergera bardzo chętnie rozmawiają o rzeczach, którymi się interesują. Znacznie trudniej koncentrują się na tematach sprawiających im trudności lub na czynnościach, których nie potrafią dobrze wykonać.

Należy wzmacniać zachowania pożądane i minimalizować zachowania deficytowe na terenie szkoły, jak i w domu.

Zwiększanie motywacji dziecka do uczenia się i radzenia sobie z niepowodzeniami oraz odpowiedni, jednolity system nagradzania daje szansę na znaczną poprawę jego funkcjonowania.

Wybór odpowiedniej nagrody odbywa się poprzez:

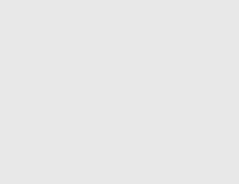
- obserwację dziecka
- pytania dotyczące preferencji dziecka
- testowanie wzmocnień
- zachowania, które u danej osoby występują częściej i są preferowane, czyli określona aktywność

Skuteczność nagród zależy od:

- czasu podawania nagrody
- konsekwencji (wzmacnianie zgodnie z ustalonymi zasadami)
- liczby wzmocnień (częstość, ale związana z wysiłkiem)
- jakości wzmocnienia (atrakcyjności)
- nowości (urozmaicenia)

JAK SIĘ DZISIAJ CZUJESZ ?

	zdziwienie	0_1_2_3_4_5_6_7_8_9_10
	niepewność	0_1_2_3_4_5_6_7_8_9_10
	wściekłość	0_1_2_3_4_5_6_7_8_9_10
	radość	0_1_2_3_4_5_6_7_8_9_10
	zmęczenie	0_1_2_3_4_5_6_7_8_9_10
	złość	0_1_2_3_4_5_6_7_8_9_10
	rozbawienie	0_1_2_3_4_5_6_7_8_9_10
	smutek	0_1_2_3_4_5_6_7_8_9_10

CO WARTO PRZECZYTAĆ

- Attwood T.: Zespół Aspergera.
- Jackson L.: Świry, dziwadła i Zespół Aspergera
- Tammet D.: „Urodziłem się pewnego błękitnego dnia. Pamiętniki nadzwyczajnego umysłu z zespołem Aspergera”
- Winter M.: Zespół Aspergera. Co nauczyciel wiedzieć powinien. Poradnik nauczyciela, wychowawcy, pedagoga.
- Frith U.: Autyzm i zespół Aspergera
- Święcicka J.: Uczeń z zespołem Aspergera
- PreiBmann C.: Zespół Aspergera. Jak z nim żyć. Jak pomagać. Jak prowadzić terapię.
- Schopler E., Reichler R. J., Lansing M.: Techniki nauczania dla rodziców i profesjonalistów
- Waclaw W., Aldenrud U., Ilsted S.: Dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera. Praktyczne doświadczenia z codziennej pracy.